

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาช่องทางการสื่อสารทางการเมืองทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนปัจจัยและพฤติกรรมการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาสายสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และยังเป็นการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตระหว่างผู้ที่เปิดดูข่าวสารทางการเมืองกับกลุ่มที่ไม่ได้เปิดดูข่าวสารทางการเมืองด้วย ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ต้องการศึกษาเป็นกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เนื่องจากว่ากลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นกลุ่มที่มีความผูกพันกับการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับหนึ่ง และยังเป็นกลุ่มผู้ที่มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจสิ่งใหม่ๆ ได้ดีกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ กับทั้งในปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยก็มีโครงการที่ให้นักศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับช่องทางการสื่อสารทางการเมืองทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การดูแลการเรียนรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต การลงทะเบียนเรียนทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการพบกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาทางอินเทอร์เน็ตโดยผ่านทางรูปแบบ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail : E-mail) และผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรในระดับย่อยลงไปเป็นคณะในกลุ่มสังคมศาสตร์-มนุษยศาสตร์¹ ดังนี้ คือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะเศรษฐศาสตร์ รวม 5 คณะ ดังตารางที่ 1

¹ การที่เลือกเพียงกลุ่มนักศึกษาในกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์นั้น เนื่องจากว่านักศึกษาในกลุ่มนี้จะมีพื้นฐานในเรื่องการเมืองที่ใกล้เคียงกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกคนจะต้องลงทะเบียนเรียนการเมืองการปกครองเบื้องต้น (GOV.101) ที่เป็นวิชาบังคับเหมือนกันด้วย

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

คณะ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	จำนวนนักศึกษาปริญญาตรี ปีการศึกษา 2542 (คน)	
	ประชากร (population)	กลุ่มตัวอย่าง (sample) 10%
1.มนุษยศาสตร์	1,995	200
2.ศึกษาศาสตร์	1,696	170
3.สังคมศาสตร์	1,345	135
4.บริหารธุรกิจ	983	97
5.เศรษฐศาสตร์	453	45
รวม (Total)	6,472	647

** ข้อมูล สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2542)

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยการเก็บจำนวนกลุ่มตัวอย่างจะใช้ 10%ของจำนวนประชากรทั้งหมดโดยแบ่งตัวอย่างออกเป็นคณะและสาขาวิชา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มประชากรทั้งในกลุ่มทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อันเป็นการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงหรือตั้งใจ (Purposive Sampling) ผสมกับแบบการเลือกแบบตามชั้น (Stratified Random Sampling) ที่เป็นการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง 10%ของคณะแต่ละคณะ
2. ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามนั้นจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้แล้วในข้อที่ 1 โดยเป็นการเก็บจากการสุ่มตัวอย่างอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) กล่าวคือจะเก็บแบบสอบถามโดยบังเอิญกับนักศึกษาตามกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ในขั้นแรก (ระดับคณะ) และทำการเก็บแบบบังเอิญจะใช้ในการเก็บข้อมูลนักศึกษาในระดับของสาขาวิชา และระดับชั้นปีการศึกษา

จากวิธีการทั้ง 2 ขั้นตอนนี้ จะสามารถทำให้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างมีความเที่ยงตรงมากขึ้นด้วย

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการในการเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาจากทางผู้รับสารเป็นประการสำคัญ โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยแบบสอบถามจะมีการใช้ทั้งแบบ

ปลายเปิดและแบบปลายปิดที่จะเป็นการวัดระดับการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษา จากดัชนีชี้วัด 3 ประการคือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ทักษะคิดทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง

ส่วนในด้านของผู้ส่งข่าวสารจะเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการเมืองหรือองค์กร หน่วยงานต่างๆ โดยใช้การพูดคุยและตอบจดหมายทาง E-mail เพื่อเป็นการศึกษาทัศนคติของผู้ส่งสารในเรื่องการใช้อินเตอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองอันเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่จะทราบถึงพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ในแบบสองทางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วยไม่ว่าจะเป็นปริมาณการเข้ามาใช้เว็บไซต์ต่างๆของผู้รับสาร ข่าวสารที่ผู้จัดทำเว็บไซต์ได้นำเข้าสู่ระบบอินเตอร์เน็ต คำถามที่ผู้รับสารมักจะถามเข้ามาประจำ เป็นต้น และที่สำคัญงานศึกษานี้ เป็นการศึกษาการสื่อสารแบบสองทางจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาทั้งจาก ผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วย แต่จะเน้นที่ตัวผู้รับสารคือ นักศึกษาเป็นสำคัญ

3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัย พฤติกรรมการใช้งานอินเตอร์เน็ต ตลอดจนความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านช่องทางการสื่อสารทางการเมืองทางอินเตอร์เน็ตเพื่อวิเคราะห์ถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะบุคคลและการใช้อินเตอร์เน็ต มีจำนวน 13 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลทั่วไปของบุคคลประกอบด้วย เพศ คณะ สาขาวิชา ชั้นปีการศึกษา และเงินเดือน ส่วนที่สองเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานอินเตอร์เน็ตของนักศึกษา

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน จำนวน 10 ข้อ เป็นการสอบถามความรู้ทางการเมืองที่นักศึกษาได้รับจากสื่อประเภทต่างๆ ดังนี้ คือ อินเตอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อบุคคล ห้องเรียน หนังสือ นิตยสารการเมือง โดยมีคำตอบดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการให้ค่าคะแนนคำตอบของแบบสอบถามส่วนที่ 2

ตัวเลือก	มีค่าคะแนนเท่ากับ
ใช่	1
ไม่ใช่	0
ไม่ทราบ	0

ซึ่งค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 10 คะแนน และค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน โดยวิธีการให้คะแนนโดยการนำจำนวนข้อคูณด้วยน้ำหนักคะแนนของผู้ตอบแต่ละข้อ ในส่วนของประเภทสื่อนั้น จะเป็นการหาความถี่ในแต่ละประเด็นแล้วนำมาเปรียบเทียบกันระหว่างประเด็นต่างๆและระหว่างสื่อแต่ละประเภทด้วย

ตอนที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับการเมืองไทยในปัจจุบัน จำนวน 15 ข้อ เป็นการสอบถามความคิดเห็นได้สร้างเป็นแบบ Rating Scale ตามวิธีของ Likert² โดยให้น้ำหนักตามความสำคัญ พิจารณาจากทัศนคติทางการเมือง ซึ่งแบบสอบถามนี้ ส่วนใหญ่เป็นแบบประชาธิปไตย กล่าวคือผู้วิจัยมองว่า ปัจจุบันนักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยทางสังคมศาสตร์หลายๆชิ้น ระบุว่านักศึกษามีทัศนคติทางด้านประชาธิปไตยสูงกว่าด้านอำนาจนิยม ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงเน้นที่ความเห็นที่เป็นทัศนคติแบบประชาธิปไตยเป็นหลัก แต่อาจจะลงลึกในรายละเอียดของประชาธิปไตยมากขึ้นว่าเป็นประชาธิปไตยแบบค้ำแคบ แบบไพร่ฟ้า หรือแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น โดยให้คะแนนค่าทัศนคติตามที่นักศึกษาตอบดังนี้ ตามตารางที่ 3 และ 4

² ร.ส.ล้วน สายยศ, ร.ส.อังคณา สายยศ. (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุริยาเสาศัน.

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามส่วนที่ 3

มาตรวัด (Scale) ความเป็นประชาธิปไตย

ตัวเลือก	มีค่าคะแนนเท่ากับ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

ซึ่งคะแนนสูงสุดจะได้ 75 คะแนน และคะแนนต่ำสุดจะได้ 0 คะแนน โดยวิธีการให้คะแนนโดยการนำจำนวนข้อคูณด้วยน้ำหนักคะแนนของผู้ตอบแต่ละด้าน โดยได้แบ่งช่วงคะแนนเพื่อเป็นเกณฑ์กำหนดทัศนคติทางการเมืองแต่ละรูปแบบตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงค่าคะแนนทัศนคติ และระดับทัศนคติ

ค่าคะแนน	ระดับทัศนคติ
คะแนนเฉลี่ย 68.00 – 75.00 หรือ 4.50 – 5.00	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 53.00 – 67.99 หรือ 3.50 – 4.49	มาก
คะแนนเฉลี่ย 38.00 – 52.99 หรือ 2.50 – 3.49	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 23.00 – 37.99 หรือ 1.50 – 2.49	น้อย
คะแนนเฉลี่ย 00.00 – 22.99 หรือ 0.00 – 1.49	น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ กิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนร่วมซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำทางอินเทอร์เน็ตเท่านั้น อีกส่วนเป็นลำดับกิจกรรมที่นักศึกษาได้ทำในแต่ละข้อ ซึ่งเป็นการเน้นหนักที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีปฏิสัมพันธ์กับการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อทราบถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในช่องทางใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาอย่างไร (ทิศทางใด) และการมีส่วนร่วมในประเด็นใดได้รับความนิยมนักศึกษามากน้อยตามลำดับ

3.3.2. ความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม

ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Validity) นั้น ขึ้นอยู่กับความที่เป็นเนื้อหาว่าตรงกับเรื่องที่ต้องการวิจัยมากน้อยเพียงใด ครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย ตลอดจนภาษาที่ใช้เป็นสื่อความหมาย และความเข้าใจของผู้ตอบคำถามอย่างแท้จริง ส่วนในด้านความเชื่อถือ (Reliability) ได้ทำแบบทดสอบก่อน (Pre-test) อย่างน้อย 30 ชุด โดยใช้วิธี Split Half Method เพื่อตรวจสอบว่ามีข้อบกพร่องที่จำเป็นต้องแก้ไขหรือไม่

3.3.3. วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ก. คำนวณออกเป็นร้อยละ แสดงออกมาในรูปตารางค่าเฉลี่ย (Mean หรือ X)
- ข. การสรุปผลออกมาในรูป Multiple Response
- ค. หาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และค่า Chi-Square (χ^2) แล้วดูถึงความแตกต่างใน คณะ สาขาวิชา ชั้นปีการศึกษา เงินเดือน ตลอดจนพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สายสังคมศาสตร์เพียงใด
- ง. การทดสอบสมมติฐานการทดลอง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

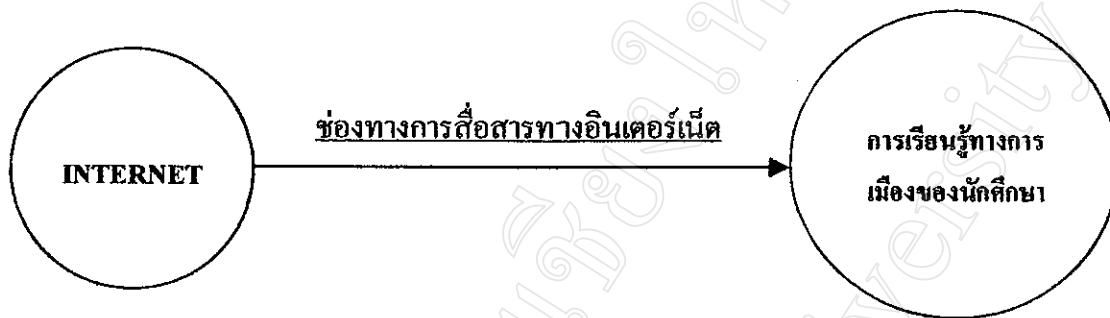
การวิจัยครั้งนี้ เริ่มเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน 2543 ถึงเดือนสิงหาคม 2543 ซึ่งผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลปรากฏว่าแบบสอบถามที่ส่งออกไปรวมทั้งสิ้น 647 ชุด ได้รับคืนทั้งสิ้น 626 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.75

ตารางที่ 5 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละแบบสอบถามในการวิจัยที่ส่งไปทั้งหมด

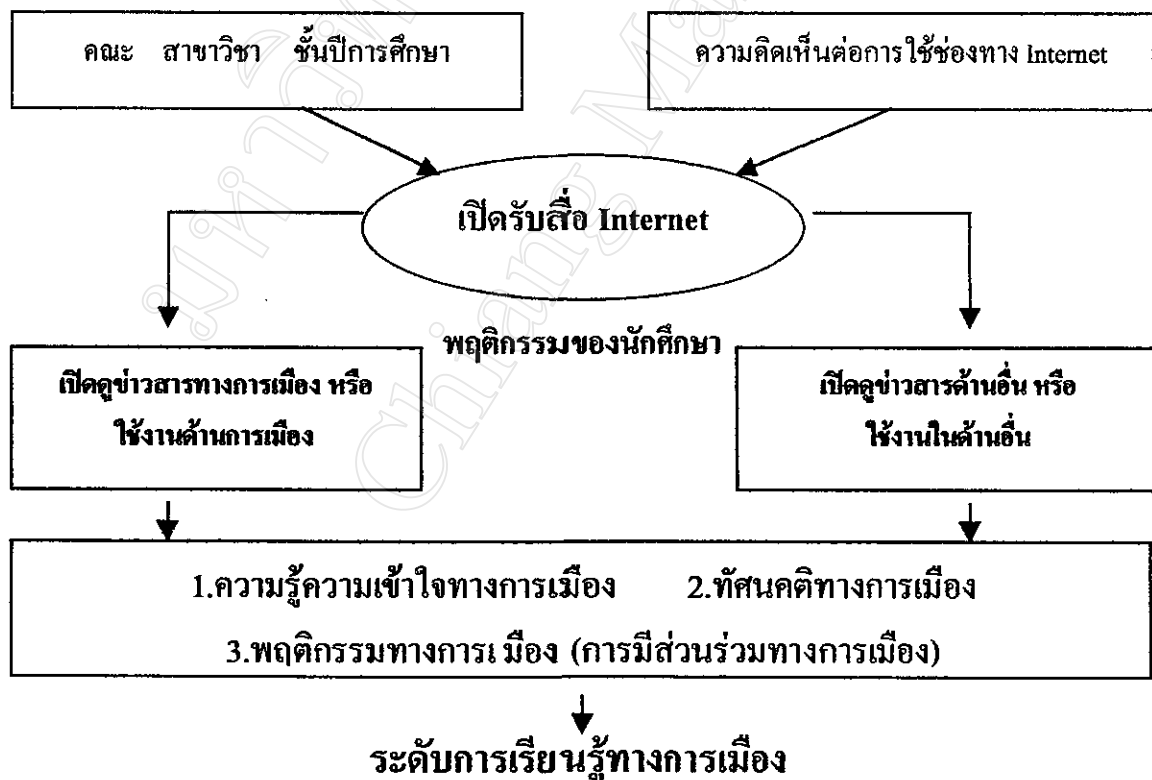
คณะ	จำนวนแบบสอบถาม	ร้อยละ (%)
มนุษยศาสตร์	200	30.9
บริหารธุรกิจ	97	15.0
ศึกษาศาสตร์	170	26.3
เศรษฐศาสตร์	45	7.0
สังคมศาสตร์	135	20.9
รวม	647	100.00

3.5 กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย เรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาสายสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทางอินเทอร์เน็ต โดยการกำหนดกรอบเพื่อประโยชน์ในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดหลัก คือ บทบาทของอินเทอร์เน็ตที่มีต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาผ่านช่องทางการสื่อสารทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเราสามารถที่จะกำหนดกรอบความคิดย่อยออกมาได้ 2 กรอบ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกลุ่มผู้เปิดดูข่าวสารทางการเมือง กับกลุ่มที่เปิดดูข่าวสารในด้านอื่น

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย